

Likovna kreativnost kod djece predškolske dobi

Dugandžić, Ema

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:948285>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

Ema Dugandžić
LIKOVNA KREATIVNOST DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI
Završni rad

Petrinja, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

Ema Dugandžić

LIKOVNA KREATIVNOST DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Svetlana Novaković

Petrinja, srpanj 2024.

Zahvala

Zahvaljujem svojoj mentorici doc. dr. sc. Svetlani Novaković na nesebičnoj pomoći, brojnim savjetima i strpljenju. Zahvaljujem svojim roditeljima na pruženoj podršci kroz cijelo moje obrazovanje.

SAŽETAK

Kreativnost je osnovna odgojna vrijednost koju treba poticati i razvijati već od najranije dobi, a razvoj kreativnih sposobnosti djece na vizualno – likovnom području istovremeno utječe na razvijanje njihove kreativnosti i na druga područja, tj. djeluje na razvijanje kreativnoga mišljenja uopće. Odgojitelj predstavlja važan faktor u razvoju dječjega kreativnoga potencijala stoga je svrha ovog rada bila istražiti konceptualna uvjerenja odgojitelja o kreativnosti. U radu predstavljamo rezultate istraživanja kojim smo utvrdili kako odgojitelji definiraju kreativnost, njihova stajališta o kreativnosti djece i ulozi odgojitelja u poticanju dječje likovne kreativnosti. Rezultati istraživanja pokazuju da odgojitelji razumiju svoju ulogu u razvijanju kreativnosti kod djece te su svjesni važnosti vlastite kreativnosti u organizaciji i provedbi odgojno-obrazovnih aktivnosti s djecom.

Ključne riječi: obrazovanje u predškolskoj dobi; percepcija odgojitelja; vizualno-likovna kreativnost

SUMMARY

VISUAL - ART CREATIVITY OF PRESCHOOL CHILDREN

Creativity is a basic educational value that should be fostered and developed from an early age, and the development of children's creative abilities in the visual and artistic field simultaneously impacts the development of their creativity in other areas, i.e. it impacts the development of creative thinking in general. Preschool teachers have a significant role in the development of children's creative potential, therefore the purpose of this research was to investigate teachers' conceptual beliefs about creativity. In this paper, we present the results of research whose aim was to determine how teachers define creativity, their views on children's creativity, and their role in fostering children's artistic creativity. The results of empirical research show that preschool teachers understand their role in developing creativity in children and are aware of the importance of their own creativity in the organization and implementation of educational activities with children.

Keywords: education in preschool age; preschool teacher's perception; visual - art creativity

Sadržaj

1. UVOD	1
2. KREATIVNOST.....	1
2.2. Kreativne sposobnosti	2
2.3 Kreativni proces	4
2.4 Osobine ličnosti	5
3. KREATIVNOST U PREDŠKOLSKOJ DOBI.....	5
3.1. Značenje likovnog odgoja u poticanju kreativnosti u predškolskoj dobi	5
3.2. Uloga odgojitelja u razvoju dječje likovne kreativnosti	6
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	9
4.1. Problem i cilj istraživanja	9
4.2 Opis uzorka i istraživački instrument	9
4.3 Postupak istraživanja i obrada podataka.....	10
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA.....	10
6. ZAKLJUČAK.....	21
7. LITERATURA	22
8. PRILOG.....	25

1. UVOD

Jedna od osnovnih odgojnih vrijednosti koje promiče *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) je kreativnost koja unapređuje cjelokupni razvoj djece. Kreativnost se potiče kroz sve dječje aktivnosti, a područje umjetnosti jedno je od najučinkovitijih sredstava za poticanje kreativnog razvoja djece. Odgojitelj ima važnu ulogu u planiranju i organiziranju poticajnog okruženja za djetetovo samoizražavanje, za intuitivnu i spontanu aktivnost nereguliranu pravilima, koja svakome omogućuje pronalaženje vlastitog načina stvaranja.

U prvom dijelu završnog rada govori se o definiranju kreativnosti, karakteristikama kreativnog mišljenja, prirodi kreativnog procesa i osobinama ličnosti koje omogućuju primjenu kreativnih vještina.

Drugi dio rada govori o značenju likovnog odgoja u poticanju kreativnosti u predškolskoj dobi te ulozi odgojitelja u razvoju dječje likovne kreativnosti.

U trećem dijelu rada prezentirano je vlastito istraživanje o stajalištima odgojitelja vezano uz kreativnost, karakteristike kreativne djece i uloge odgojitelja u poticanju dječje likovne kreativnosti.

Opće je prihvaćeno stajalište da odgojitelji/učitelji mogu igrati ključnu ulogu u razvoju kreativnog potencijala djece/učenika na pozitivan ili negativan način. Stoga je od velike važnosti da razumiju pojam kreativnosti te da mogu prepoznati karakteristike i osobine kreativnog djeteta/učenika te koristiti odgovarajuće strategije i metode poučavanja za poticanje dječje kreativnosti.

Poznavanje odgojiteljevih percepcija o kreativnosti može pomoći pri razumijevanju potreba, pogrešnih koncepcija ili čak predrasuda, i pri određivanju pozitivnih vjerovanja koja bi se trebala osnaživati u odgoju od najranije dobi.

2. KREATIVNOST

2.1 Definiranje kreativnosti

Pojam kreativnosti složen je psihološki fenomen što potvrđuje i činjenica da još uvijek ne postoji jedinstvena definicija po pitanju što kreativnost je (Gibson, 2005, str.149) i što obuhvaća (Ferrari, Cachia i Punie 2009, prema Kampylis i Valtanen 2010, str. 192). Tako se

pojam kreativnosti koristi za nekoliko srodnih, a ipak različitih fenomena: kreativnost kao misaoni procesi i operacije kojima se dolazi do novih ideja, kreativnost kao posjedovanje emocionalnih karakteristika i načina ponašanja koji omogućuju pojavu originalnosti u mišljenju (radoznalost, otvorenost duha...) i kreativnost kao stvaranje novih ideja i produkata.

Sternberg i Lubart (1999) karakteriziraju kreativnost kao sposobnost stvaranja rezultata koji je inovativan i društveno značajan. Novost se često spominje kao jedno od najvažnijih obilježja kreativnosti.

Karlavaris i Kraguljac smatraju da je kreativnost „Splet intelektualnih osobina, karakteristika ličnosti, motivacije, emocionalnosti i drugih faktora, koji u svojoj koncentraciji i usmerenosti predstavljaju osnovu za stvaralačka dostignuća.“ (Karlavaris i Kraguljac, 1981, str.12).

2.2. Kreativne sposobnosti

U objašnjenju koje su to osobine, sposobnosti koje čine nekoga kreativnim pomogla su istraživanja američkog psihologa Joy Paul Guilforda (1950, u Karlavaris i Kraguljac, 1981) koji je pri konstruiranju modela intelektualnih sposobnosti („model strukture intelekta“) pretpostavio dva oblika misaonih operacija: konvergentni i divergentni. Intelektualne faktore razvrstao je u tri kategorije:

a) prema misaonim operacijama: spoznaja, pamćenje, konvergentna produkcija, divergentna produkcija i evaluacija

b) prema sadržaju: figuralni, simbolički, semantički i bihevioralni

c) prema njihovim proizvodima: jedinice, klase, relacije, sustavi, transformacije i implikacije.

Kombiniranjem faktora iz sve tri kategorije dobio je 120 faktora intelektualnih sposobnosti, od kojih svaki predstavlja jednu intelektualnu sposobnost koja se razlikuje od svih ostalih. Za kreativnost je značajna divergentna produkcija, tj. rješavanje problema na više raznovrsnih načina. Divergentna produkcija sastoji se od 24 sposobnosti (nastalih kombinacijom četiri vrste sadržaja i šest vrsta proizvoda) od kojih je Guilford sljedeće smatrao primarnim osobinama kreativnosti: fluentnost, originalnost, fleksibilnost i elaboraciju.

Karlavaris i Kraguljac (1981) bavili su se istraživanjem kreativnih faktora na likovnom području i spominju sljedeće faktore kreativnosti:

- Originalnost predstavlja sposobnost zapažanja i dolaženja do potpuno novih ideja, jedinstvenih rješenja.

- Fluentnost je sposobnost obrade informacija bogatstvom različitih rješenja pri čemu razlikujemo fluentnost riječi, asocijativna fluentnost, ekspresivna fluentnost i fluentnost ideja. Uspješno motoričko ovladavanje likovnom tehnikom (tehnička fluentnost) omogućava bogatije postupke i varijante te spretnosti. Fluentnost asocijacija iskazuje se u zanimljivim, novim i bogatim likovnim idejama, koje su dodatni impuls za likovno rješenje.
- Fleksibilnost kao spontano mijenjanje sadržaja, ideja i adaptivna fleksibilnost kao prilagodljivost, promjenjivost akcije u skladu s promjenama pri rješavanju problema. U likovnom smislu fleksibilnost označava nalaženje novih puteva u rješavanju likovnih zadataka, nalaženje više različitih jednakovrijednih likovnih rješenja te brzo prilagođavanje izražajnim sredstvima i postupcima u radu odnosno divergentni pristup motivu i likovnoj strukturi.
- Elaboracija predstavlja lakoću razrade i poboljšanja ideje. U likovnom smislu ona obuhvaća estetsko planiranje i organizaciju likovnoga izraza te idejno misaonu elaboraciju.
- Osjetljivost za probleme je sposobnost uočavanja potrebe za promjenama ili poboljšanjima u postojećim stvarima, u svojoj strukturi sadrži i intuitivnu komponentu. U smislu likovne kreativnosti označava sposobnost za opažanje posebnosti i likovnih/vizualnih vrijednosti na objektima i u pojavama oko sebe.
- Redefinicija kao sposobnost napuštanja starih načina tumačenja poznatih predmeta kako bi se koristili u nove svrhe, tj. na nov i nesvakidašnji način. Na likovnom području odnosi se na sposobnost transponiranja vizualnoga/likovnoga materijala i na istančano opažanje likovnih elemenata i njihovih odnosa.

Ove karakteristike divergentnoga mišljenja rezultat su sposobnosti transformacije kao preuređenja ideja i gradiva, novo povezivanje između podataka, promjena značenja i sagledavanje stvari na nov način (Pečjak, 1987).

Za razvoj likovne kreativnosti važni su i faktori likovnih sposobnosti i osobnosti pojedinca kao što su: precizno percipiranje, likovna iskustava i vizualno pamćenje (predstave), mašta i motorička spretnost koji ostvaruju potrebne uvjete za kreativni rad i pojavu kreativnosti i osjetljivo percipiranje (senzibilnost), kreativno mišljenje, emocije i motorička osjetljivost koji kreativnost potiču (Karlavaris i Kraguljac, 1981). Kreativni faktori i likovne sposobnosti

međusobno su uvjetovani jer razvoj kreativnih faktora u aktivnostima također doprinosi razvoju likovnih sposobnosti i obrnuto.

Kreativno mišljenje treba gledati kao cjelovit proces što znači da u njemu sudjeluje i konvergentno mišljenje, prije svega kod razumijevanja gradiva, skupljanja informacija o problemu i u završnoj fazi verifikacije. Nadopunu mišljenja potrebnih za razvoj kreativnosti spominje Trstenjak (1980) uspoređujući vertikalno mišljenje (gdje se do rješenja dolazi postupno, korak po korak, logičkim mišljenjem) i lateralno mišljenje (dolaženjem do novog promjenom i pronalaskom alternativnoga puta, usmjeravanjem pozornosti na ono što je drugačije od uobičajenog).

2.3 Kreativni proces

Proces kreativnosti se odnosi na redosljed misli ili akcija koje dovode do kreativnog produkta. Faze kreativnog procesa, pri kojima nastaje nova ideja, opisao je 1926 godine G. Wallas (prema Karlavaris i Kraguljac, 1981). Prva faza se naziva *preparacija* - u kojoj pojedinac uočava neki problem, prikuplja podatke o njemu, znanja, formulira si problem i priprema se za njegovo rješavanje. Faza koja slijedi predstavlja prividnu stagnaciju svijesti i prestanka bavljenja problemom, a naziva se *inkubacija*. Po suvremenim objašnjenjima upravo se u toj fazi napušta logično razmišljanje pod utjecajem lijeve hemisfere mozga i dolazi do povezivanja podataka iz prethodne faze. (Čudina-Obradović, 1990). *Illuminacija* (inspiracija) je faza u kojoj dolazi do rješenja i u kojoj dolazi do primjene ideje. Zadnja faza je verifikacija tj. provjeravanje i analiziranje ostvarenog rezultata, rješenja. Ove faze preuzeli su mnogi istraživači s manjim izmjenama ili dopunama u početnoj ili završnoj fazi.

U istraživanju kreativnog procesa i dolaženja do novih ideja Torrance je došao do sljedećih faza: osvještavanje problema – osjećaj za neravnotežu do koje dolazi zbog nedostatka podataka u nekom području; usklađivanje podataka – stavljanje podataka u nove odnose, uspoređivanje; traženje rješenja- postavljanje hipoteza, njihova provjera, odbacivanje ili usavršavanje i nova provjera; komuniciranje rezultata – iznošenje i predstavljanje nove ideje (Torrance, 1983 prema Čudina-Obradović,1990).

2.4 Osobine ličnosti

Iz analize kreativnog procesa vidimo da za kreativnost nije važno samo mišljenje već i određene osobine ličnosti i temperamenta koje omogućuju primjenu kreativnih vještina. To su prije svega emocije koje pojedinac ima u odnosu na sebe – samopouzdanje, sigurnost i osjećaj vlastite vrijednosti. U odnosu prema onome što radi kreativna osoba pokazuje veliku upornost, estetsku osjetljivost, radoznalost, nekonformizam, otvorenost duha, kritičnost, maštovitost, smisao za humor i unutrašnju motivaciju. (Čudina-Obradović, 1990). Cox-ova, Bierman, Goertzel su proučavali slavne ličnosti iz prošlosti i njihova visoka postignuća koja su potvrdila da je motivacija u njihovom stvaranju imala važnu ulogu (Cropley, 1995). Motivacija i emocije uključeni su u sve faze kreativnog procesa (Haefel, 1962 u Pečjak, 1987). Što se tiče socijalnih odnosa neka istraživanja pokazuju kako se kreativna djeca odvajaju od ostale djece i rade samostalno, te ih opisuju kao društveno nepopularne jer se „prave važni“ (Heinelt, 1974 u Cropley, 1995), dok druga istraživanja pokazuju da takva djeca nisu zainteresirana za ostavljanje dojma na drugu djecu, da ih ne zanima njihovo mišljenje te se ne pokušavaju prilagoditi većini (Neff, 1975 u Cropley, 1995). Svakako su kreativne osobe usredotočena na one aktivnosti koje ih zanimaju i za koje posjeduju sposobnosti ali to ne znači da su nedruštvena.

3. KREATIVNOST U PREDŠKOLSKOJ DOBI

3.1. Značenje likovnog odgoja u poticanju kreativnosti u predškolskoj dobi

Likovni odgoj sastavni je dio umjetničkoga odgoja u okviru integriranoga predškolskog kurikulumu te doprinosi cjelovitom razvoju djeteta predškolske dobi u skladu s njihovim mogućnostima i interesima. Gardner (1990) je mišljenja da je likovno obrazovanje najvažnije u ranoj životnoj dobi jer kod djece razvijaju sposobnost percepcije, oblikovanja koncepata i proizvodnje. Za Annu Kindler (2010) razvoj vizualne osjetljivosti i mašte te spoznavanje likovnih medija, njihovih mogućnosti i ograničenja najvažnije su dimenzije likovnoga odgoja u ranoj dobi. Djeca likovnim izražavanjem rješavaju određene probleme pri čemu razvijaju sposobnosti uspoređivanja, razlikovanja, analiziranja, sintetiziranja, zaključivanja i kombiniranja te kreativnoga mišljenja. Likovni odgoj doprinosi dječjem emotivnom razvoju. Pozitivan emocionalni odaziv na sadržaje, slobodno izražavanje emocija i vlastitih doživljaja pomaže djeci u učenju, pamćenju i osnovni su uvjet za razvoj likovne senzibilnosti (Čudina-Obradović i Brajković, 2009). U likovnim aktivnostima djeca često nešto zajednički rade što

omogućava suradnički odnos i doprinosi razvoju socijalnih odnosa među vršnjacima; razgovorom o vlastitom radu i prenošenju misli i ideja drugima, razvijaju svoje komunikacijske sposobnosti. Eksperimentiranjem i upoznavanjem s različitim materijalima, oruđima i likovnim tehnikama u likovnim aktivnostima djeca razvijaju i svoje motoričke sposobnosti.

Ciljevi i zadaci likovnoga odgoja proizlaze iz općih ciljeva predškolskoga odgoja i usmjereni su na kognitivni, psihomotorni, socijalni, emotivni, estetski i moralni razvoj djece. Vrljić (2001, str. 52) ciljeve likovnoga odgoja dijeli na opće (globalne) i na likovne globalne ciljeve. U opće globalne ciljeve spadaju: razvoj motorike, ručnih spretnosti, ovladavanje upotrebe različitih sredstava i pomagala, razvoj opažanja, pamćenja, mišljenja, mašte, emocija, koordinacije oka i ruke, bogaćenje predodžbi, razvoj kreativnosti (divergentnoga mišljenja, originalnosti i kritičnosti), razvoj pozornosti, volje, radnih navika i kulture rada, upoznavanje s radnim postupcima, materijalima, razvoj samostalnosti, solidarnosti, tolerancije i otvorenosti. U likovne globalne ciljeve autor uvrštava sljedeće: razvijanje i poticanje dječje sklonosti za likovno izražavanje, razvijanje dječje kreativnosti, upoznavanje djece s različitim likovnim tehnikama, materijalima, oruđima i postupcima te osposobljavanje za njihovu upotrebu, razvijanje osjetljivosti za likovne kvalitete te razvoj estetskoga osjeta kod djece.

Likovnim odgojem djecu uvodimo u svijet likovne kulture, likovno ih senzibiliziramo i pomažemo im da postanu slobodne, svestrane osobe koje će stečena znanja, sposobnosti i umijeća kreativno koristiti u daljnjem životu (Herceg, Rončević i Kalavaris, 2010).

3.2. Uloga odgojitelja u razvoju dječje likovne kreativnosti

Autori koji su istraživali povezanost između odgoja i razvoja kreativnosti (Craft, 2002; Kalavaris i Kraguljac, 1981; Zimmerman, 2009) te se slažu da je kreativnost sposobnost koju u manjoj ili većoj mjeri posjeduje svaki pojedinac, a osobito je naglašena u dječjoj dobi te lako se razvija s vježbom. Bez obzira na intelektualne sposobnosti i socio-ekonomske uvjete svakom bi djetetu trebalo omogućiti da razvija svoju potencijalnu kreativnost.

Odgojitelj treba iskoristiti potencijal djeteta, stvoriti kreativnu atmosferu i koristiti u igri i radu s djecom metode koje potiču kreativnost. Naravno, dječju kreativnost ne možemo uspoređivati sa stvaranjem umjetnika ili znanstvenika, već u okviru njihovih razvojnih sposobnosti. Kreativnost odraslih posljedica je zapletenijih kognitivnih procesa, svijesti o radnom procesu i dubokoga poznavanja materije (Kind i Kind, 2007).

Čudina-Obradović (1990) govori da je kreativnost moguće sustavno razvijati i da programi za razvoj kreativnosti moraju, osim razvijanja kreativnoga mišljenja, njegove

upotrebe u specifičnim, konkretnim zadacima i širenje znanja, obuhvatiti i emocionalni odgoj kao potporu razvijanja samopouzdanja i kreativne mašte. Istraživanja Torrancea (1987), pokazala su da u razvoju kreativnosti kod djece najuspješniji programi koji između ostaloga uključuju umjetničke predmete. Karlavaris i Kraguljac (1981) spominju Lowenfeldova (1959) istraživanja, koja su dokazala da razvoj kreativnih sposobnosti djece na području likovne umjetnosti istovremeno utječu na razvijanje njihove kreativnosti i na druga područja, tj. djeluje na razvijanje kreativnoga mišljenja uopće. Zimmerman (2009) smatra da likovno obrazovanje može pomoći svim učenicima u razvijanju njihovih kreativnih vještina i mašte. Kreativnost treba promatrati višedimenzionalno jer uključuje kognitivnu složenost, afektivni intenzitet, tehničke vještine te interese i motivaciju.

Prema Čudini-Obradović (1990) određene karakteristike kreativnosti stječu se odgojem: samopouzdanje, pozitivna slika o sebi, odsutnost osjećaja manje vrijednosti i straha od nepoznatoga, nezavisnost u mišljenju i spremnost na rizik, dok se druge stječu putem posebno planiranih obrazovnih aktivnosti: poznavanje i upotreba tehnika divergentnoga mišljenja, otvorenost za novo i drugačije, znatiželja, interes, produbljena baza znanja na pojedinim područjima, prijenos kreativnoga mišljenja na realne zadatke unutar pojedinih područja. Predškolska dob je razdoblje spontane dječje aktivnosti u kojoj se nastavlja razvoj emocionalne osnove kreativnosti, započinje razvoj kreativne mašte podražavanjem stvaranja perceptivnih predodžbi. U razvoju kreativnoga mišljenja djecu treba poticati korištenjem i proširivanjem sadržaja bliskih djeci te ponudom različitoga materijala i postavljanjem problemskih situacija za rješavanje u kraćim i dužim periodima. Istovremeno treba punu pažnju posvetiti afektivnom razvoju, osjećaju rastuće sposobnosti koja će dovesti do samopoštovanja i samopouzdanja. Belamarić (1986) smatra da opuštena atmosfera u vrtiću pruža optimalne pretpostavke za razvoj dječje kreativnosti i da dijete u toj dobi raspolaže s jedinstvenom sposobnošću doživljavanja, spremnošću primanja i koncentracijom koja mu omogućuje da si postavlja pitanja i da se čudi. Većina autora (Grgurić i Jakubin, 1998; Karlavaris, Barat i Kamenov, 1988; Tomšič Čerkez i Podobnik, 2015) naglašava da je kod dječje kreativnosti u likovnom izražavanju znatno više od konačnoga rada važan sam kreativni proces.

Razvoj dječje kreativnosti potiče se ostvarivanjem: različitih nestrukturiranih izvora s kojima dijete praktično manipulira i razvija različite spretnosti, raznolikosti, tj. raznovrsnosti iskustava: dovoljno vremena za razvijanje ideja u rješavanju problema i sudjelovanje u kreativnim aktivnostima s kreativnim odraslim osobama (Thornton i Brunton, 2007, str. 24).

Prostorno i materijalno okruženje ima važnu ulogu u razvoju dječje kreativnosti - likovni centri u vrtiću trebaju biti opremljeni različitim materijalima koji djecu potiču na istraživanje,

eksperimentiranje i maštovitu upotrebu, a koji istovremeno omogućuju spoznavanje tih istih materijala u njihovim karakteristikama i posebnostima. Time dijete spoznaje da pojedini predmet, materijal ili sredstvo može upotrebljavati na više načina što pozitivno utječe na fleksibilnost njegova mišljenja. Važna je raznolikost materijala i njegova dostupnost. Uz raznovrsnost materijala djeci je potrebno ponuditi i različita pomagala za rad te različita didaktička sredstva (fotoaparati, kamera, računalo, povećalo, reflektori...). Samostalnim radom dijete upoznaje karakteristike pojedinih sredstava i kako ih upotrebljavati. Maštovito dječje likovno izražavanje potiče se raznolikošću iskustava koja u djetetu aktiviraju više osjetilnih percepcija i istovremeno ih emocionalno angažiraju i omogućavaju im emocionalno doživljavanje. Ono iskustvo koje dijete dovede u stanje oduševljenja, dovest će do likovnih rješenja prožeta različitim osjećajima koja su u doživljaju ostavila trag.

Za razvoj likovne kreativnosti važna je djetetova aktivna uključenost u sve faze kreativnoga procesa što mu omogućava cjelovito spoznavanje. Promatranjem djece u aktivnosti omogućit će odgojitelju da im ponudi dodatne poticaje i tako im ostvari materijale za razmišljanje i pomaže pri planiranju izvedbe. Svaku djetetovu ideju odgojitelj treba uzimati ozbiljno i pokazati povjerenje u djetetove odluke. Za kreativno funkcioniranje i slobodno izražavanje vlastitoga mišljenja dijete treba okolinu u kojoj se osjeća slobodno, sigurno, samosvjesno i odgovorno. Kvalitetna je ona okolina za stvaranje u kojoj odgojitelj promatra, procjenjuje i potiče razvoj svakog pojedinog djeteta u skupini usmjeravajući ga prema onome što ga zanima i omogućava mu daljnji razvoj. U organiziranju likovnih aktivnosti odgojitelj djeci treba ponuditi zanimljive i problemski postavljene izazove. Dijete samostalno rješava problem dok ga odgojitelj prati i pokazuje mu interes za ono čime se dijete bavi i na tome temelji svoje daljnje sudjelovanje u njihovoj aktivnosti. S novim izazovom priskače mu u pomoć tek onda kada dijete to traži jer samo ne nalazi put prema naprijed. Njegova intervencija nastaje na osnovi opažanja onoga što dijete radi u različitim fazama aktivnosti. Opaža što dijete zanima, što mu privlači pozornost, kada koncentracija popušta, kako funkcionira u paru ili grupi, kako se odaziva na njegova pitanja i druge djece, kako i kada sam traži informacije za rješavanje problema, što tada upotrebljava, a dobivene informacije koristi u daljnjem planiranju aktivnosti. Njegova uloga tako postaje uloga aktivnoga promatrača (Podobnik, 2009). Promatranje djece u aktivnosti, otkrivanje njihovih interesa i mogućnosti pomaže odgojitelju u osmišljavanju novih aktivnosti, a njegova intervencija ne smije biti u obliku uputa djetetu što i kako da radi, već izazova koji će potaknuti dječju pozornost i interes za daljnje istraživanje. Kreativnost se kod djece razvija s poticanjem njihova uživanja u praktičnu djelatnost, prepuštanju mašti, slobodnom izražavanju ideja i osjećaja, oslobađanju od uobičajenih načina

prikazivanja. Karlavaris, Kelbli i Stanojević Kastori (1986) naglašavaju da dječju likovnu kreativnost ne treba usmjeravati u tehničkom smjeru i ovladavanju postupcima rada već je važan odnos do kreativnoga procesa, opuštenoga stvaranja, spontanoga i iskrenoga sudjelovanja u likovnim aktivnostima, prepuštanju stvaranju novina, neovisnosti od ustaljenih postupaka ili tema. Rinaldi (2006) smatra da odgojitelji moraju učiti od djece, razvijati svoju kreativnost te imati sposobnost čuđenja i održavati radoznalost.

Mnogi autori su mišljenja da je upravo odgojiteljeva kreativnost to što najviše koristi djetetu da sam razvije svoje kreativne potencijale (Cropley, 2001; Kroflić, 2001).

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1. Problem i cilj istraživanja

Prepoznavanje i poticanje dječje kreativnosti ovisno je o odgojiteljevom razumijevanju kreativnosti i osposobljenosti za kreativno planiranje i izvođenje odgojno-obrazovnog procesa. Stoga je od velike važnosti da odgojitelji razumiju pojam kreativnosti te da mogu prepoznati karakteristike i osobine kreativnog djeteta te koristiti odgovarajuće strategije i metode poučavanja za poticanje dječje kreativnosti. Cilj istraživanja je ustanoviti stajališta odgojitelja o kreativnosti, kako percipiraju karakteristike kreativnog djeteta i koja je njihova uloga u poticanju dječje likovne kreativnosti.

4.2 Opis uzorka i istraživački instrument

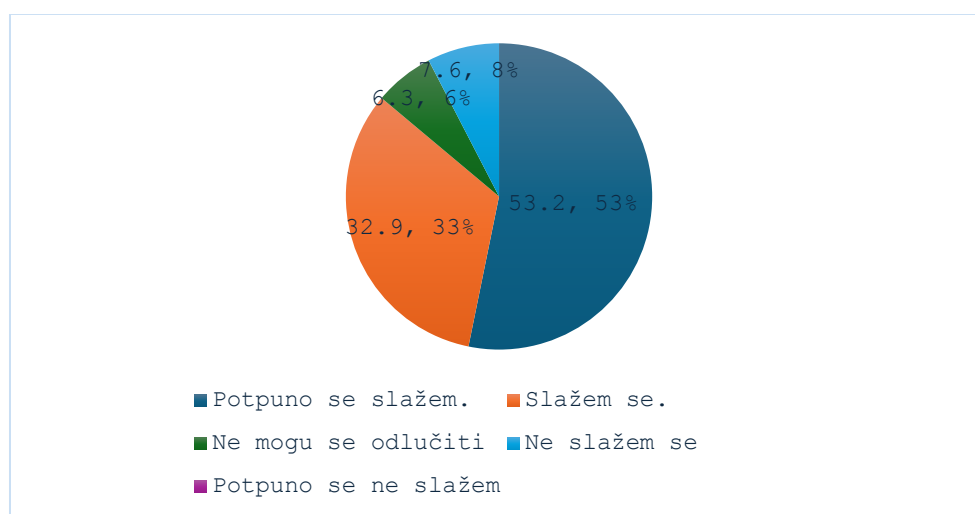
U ovom istraživanju je sudjelovalo 79 odgojiteljica iz vrtića u Hrvatskoj. Odgojiteljice su ispunile online upitnik koji je konstruiran na temelju proučavanja stručne i znanstvene literature iz koje smo izdvojili najrelevantnija područja i teme (Štemberger, 2014). U upitniku je upotrijebljena ljestvica stupnja slaganja s tvrdnjama mjerenja skalom Likertovog tipa.

4.3 Postupak istraživanja i obrada podataka

Istraživanje je provedeno od travnja do svibnja 2024. godine. U obradi podataka korištene su osnovne metode deskriptivne statistike. Dobivene rezultate smo predstavili u tabelama i opisno.

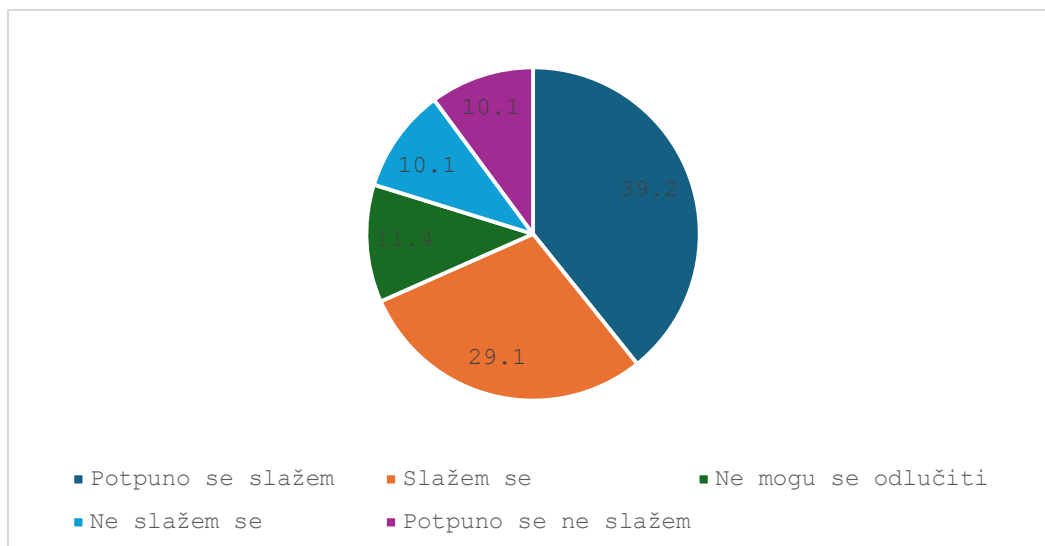
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

Stajališta odgojitelja o kreativnosti, karakteristikama kreativne djece i njihovoj ulozi u razvoju dječje kreativnosti.

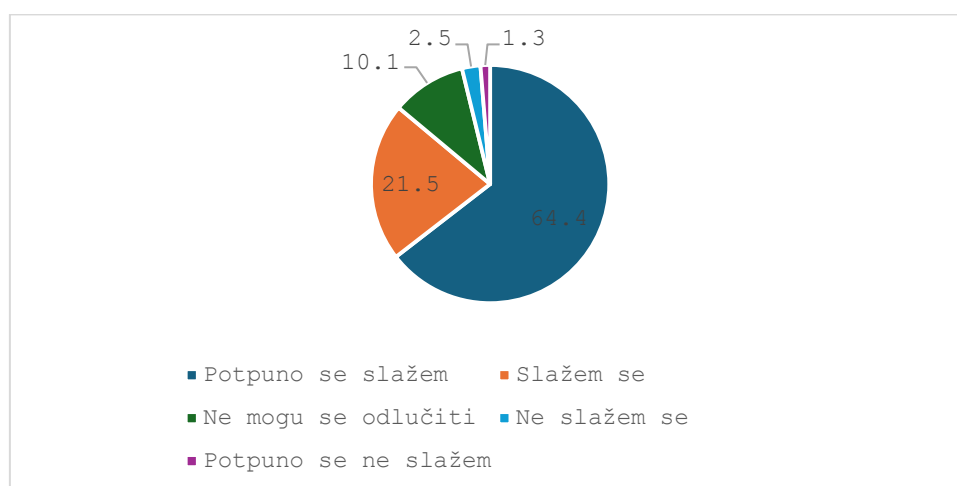
Grafikon 1: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom "Sva su djeca kreativna"

Rezultati ukazuju da se 86,1 % ispitanika slaže s tvrdnjom da su sva djeca kreativna. Slične rezultate slaganja s ovom tvrdnjom (74 %) pokazuju i rezultati istraživanja provedenog na uzorku od 344 odgojiteljice i pomoćnice odgojiteljice u javnim vrtićima Slovenije (Štemberger, 2014). Odgojiteljevo razumijevanje kreativnosti utječe na njegovu odgojno-obrazovnu praksu. Ako prevladava mišljenje da je kreativnost karakteristika samo nekih pojedinaca, odgojitelj neće poticati kreativnost svih, nego samo onih pojedinaca koje sami prepoznaju kao kreativne. Ako je situacija suprotna povećava se i odgojiteljeva uloga i odgovornost za prepoznavanje i razvijanje kreativnosti svakog pojedinog djeteta.

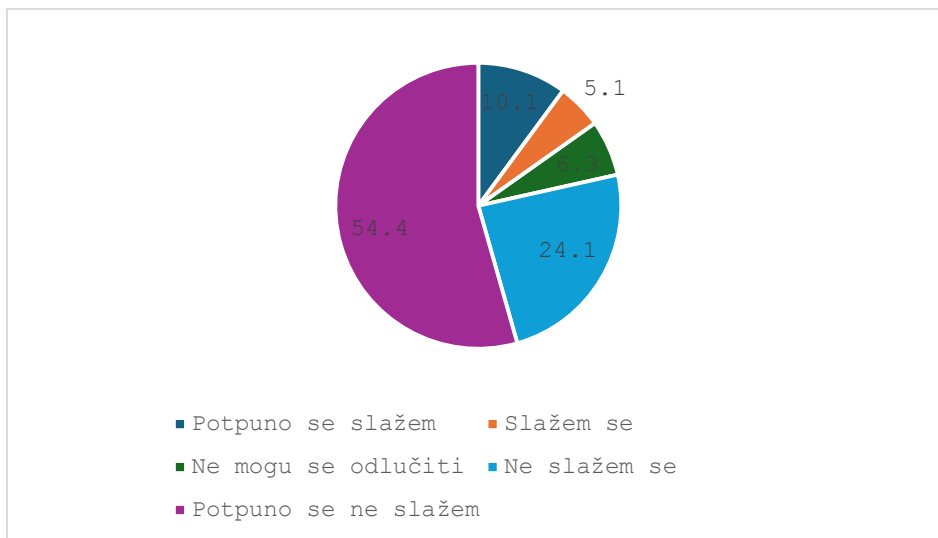
Grafikon 2: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom “ Dijete može biti kreativno na jednom području, na drugom ne.”

Većina odgojitelja (68,3 %) slaže se s tvrdnjom da dijete može biti kreativno na jednom području, na drugom ne. Ne slaže se s tom tvrdnjom 20,2% odgojitelja, dok ih je 11,4 % neodlučno. Neka istraživanja upravo ukazuju da se u obrazovnom sistemu kreativnost uglavnom povezuje samo s umjetničkim i tehničkim područjem, zaboravlja se na kreativnost u drugim područjima (Marentič Požarnik, 2000).

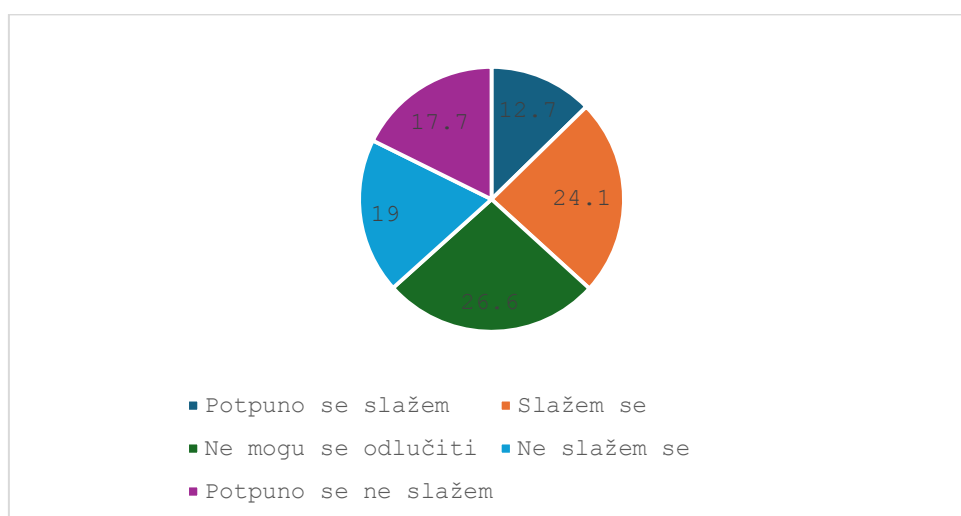
Grafikon 3: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Djeca u vrtiću imaju velike mogućnosti za razvoj kreativnosti.“

Rezultati u grafikonu 3 pokazuju da odgojiteljice vjeruju da djeca u vrtiću imaju velike mogućnosti za razvoj osobne kreativnosti. Čak 85,9 % odgojiteljica se slaže s tom tvrdnjom, do jen zanemariv broj odgojiteljica koje se s tom tvrdnjom ne slažu (3,8 %).

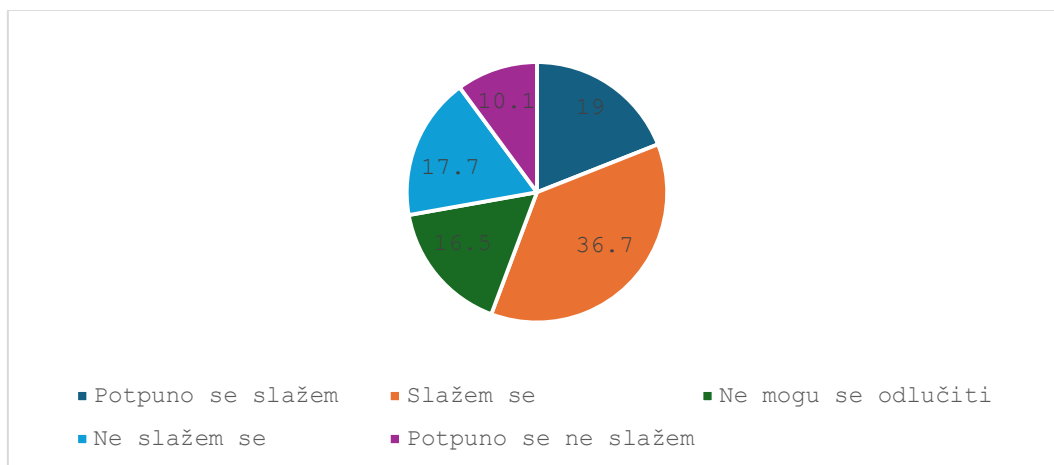
Grafikon 4: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Kreativnost ne možemo poticati kod svakog djeteta“.

Većina odgojitelja se ne slaže s tvrdnjom da se kreativnost ne može poticati kod svakog djeteta (78,5 %) što je dobar pokazatelj. Mnogi autori (Craft, 2002; Karlavaris i Kraguljac, 1981; Zimmerman, 2009) slažu se da je kreativnost sposobnost koju u manjoj ili većoj mjeri posjeduje svaki pojedinac, a osobito je naglašena u dječjoj dobi te se razvija s vježbom.

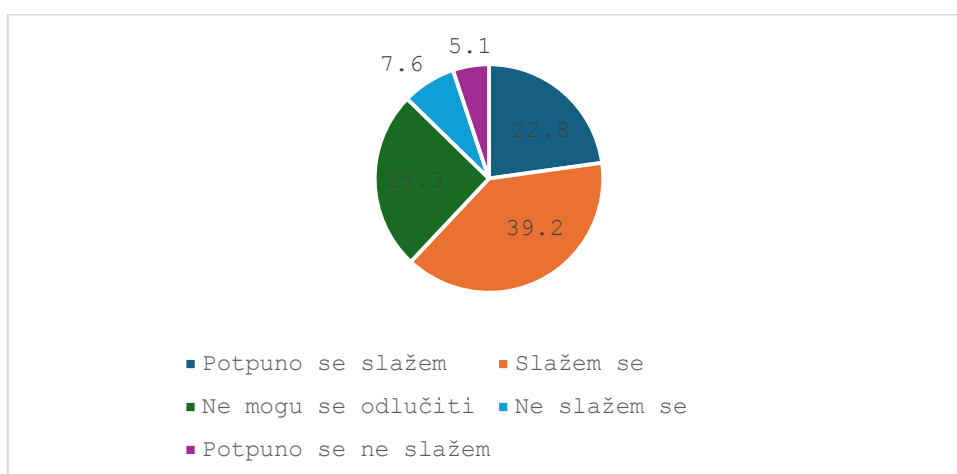
Grafikon 5: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Odgojitelj potiče kod djece kreativnost na području na kojem je kreativan on sam.“

Kod tvrdnje da odgojitelj potiče kod djece kreativnost na području na kojem je kreativan on sam mišljenja odgojitelja su podijeljena. Trećina se slaže s tvrdnjom (36,8 %), njih 26,6 % se ne može odlučiti dok se 37,6 % ne slaže s tvrdnjom. Croply (2001) smatra da odgojitelji predstavljaju djeci kreativan model i na taj način vjerojatno u velikoj mjeri nesvjesno više potiču kreativno djelovanje na svom području.

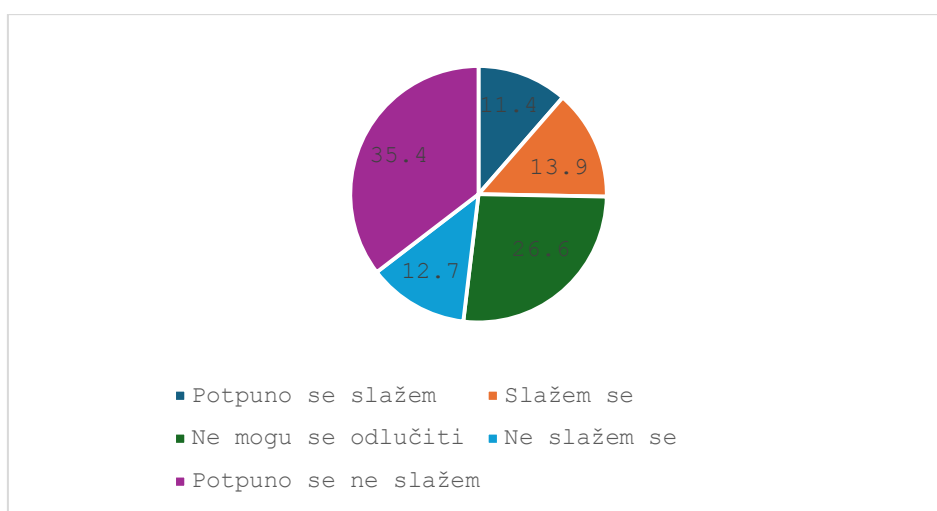
Grafikon 6: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Kreativnost djece ovisi o kreativnom radu odgojitelja.“

Nešto više od polovice odgojitelja (55,7 %) slaže se s tvrdnjom da kreativnost djece ovisi o kreativnom radu odgojitelja, 16,6 % je neodlučno u vezi ove tvrdnje dok se 27,8 % ne slaže s tom tvrdnjom. Da kreativnost i osobnost odgojitelja pomaže djetetu u razvoju njegovih potencijala, mišljenja je i Kroflič (2001).

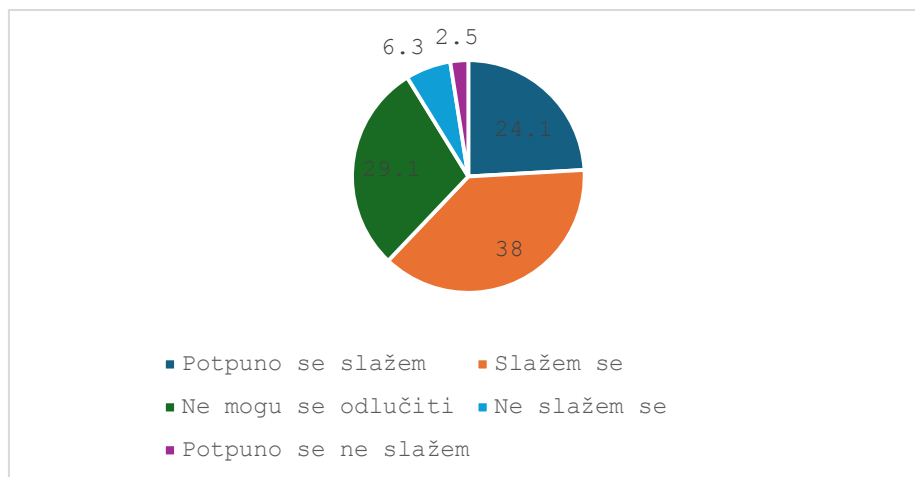
Grafikon 7: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Kreativne aktivnosti treba dobro planirati.“

Većina odgojitelja (62 %) smatra da je za razvoj dječje kreativnosti važno dobro planiranje aktivnosti pošto su odgojitelji ti koji prepoznaju i potiču kreativnost djece te oblikuju okolinu za kreativno stvaranje (Diakidoy i Kanari, 1999). Odgojitelj mora osigurati takvu okolinu koja će djetetu omogućiti istraživanje, eksperimentiranje, kreativno izražavanje i rješavanje problema te aktivno sudjelovanje u izgradnji vlastitog znanja (Kemple i Nissenberg, 2000).

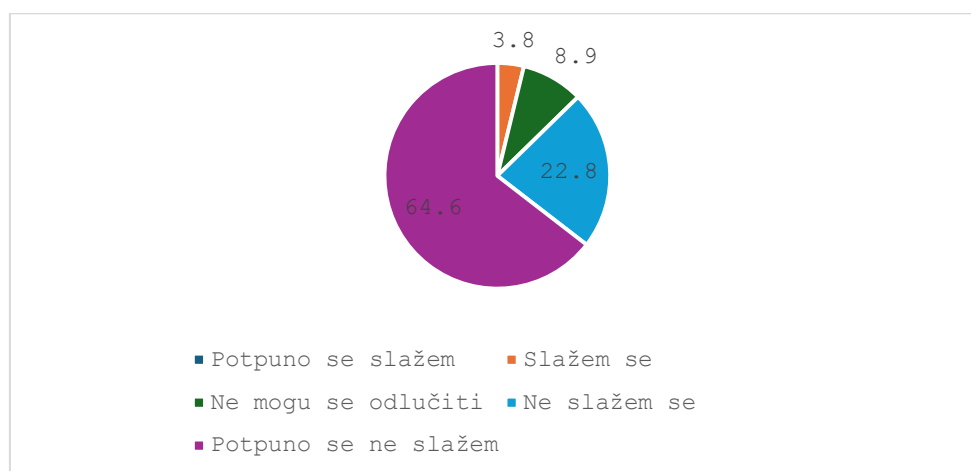
Grafikon 8: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Rezultat kreativnog procesa je neki konačan produkt.“

Nešto manje od trećine odgojiteljica (25,3 %) slaže se s tvrdnjom da je rezultat kreativnog procesa neki konačan produkt, dok ih se znatno više (48,1 %) ne slaže s tom tvrdnjom. To upućuje da je znatan broj odgojitelja svjesno važnosti kreativnog procesa, same ideje ili formulacije problema u razvijanju kreativnog mišljenja djeca i da nisu usredotočene na cilj (neki gotovi proizvod). Ipak nije zanemariv postotak odgojitelja koji se ne mogu odlučiti što je važnije u razvoju kreativnosti djece predškolske dobi kao i postotak onih kojima je važan gotov produkt.

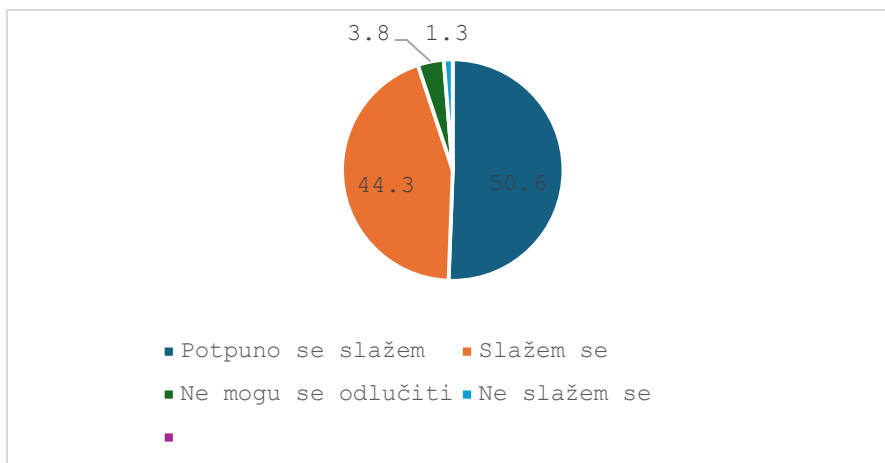
Grafikon 9: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Kreativna djelatnost se događa spontano.“

Većina odgojiteljica (62,1 %) slaže se s tvrdnjom da se kreativna djelatnost događa spontano, dok skoro trećina njih (29,1 %) se ne može odlučiti ili ne zna. Manji broj odgojiteljica ne slaže se s tom tvrdnjom.

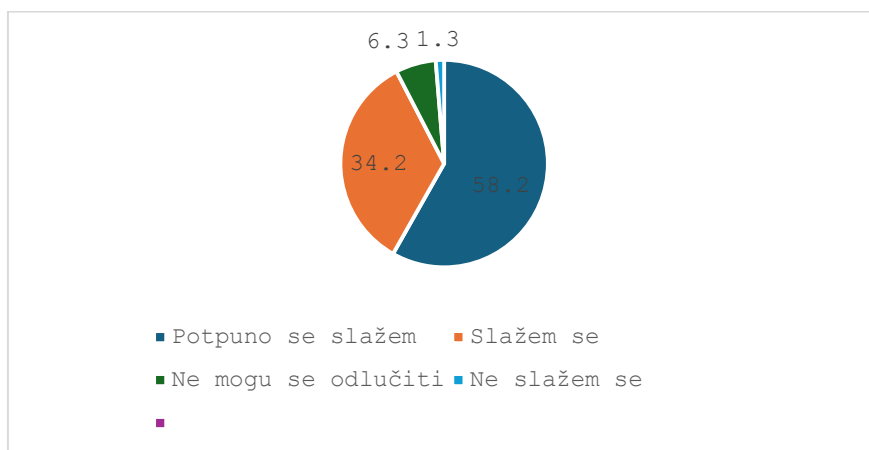
Grafikon 10: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Kreativan rad dovodi do nereda i nediscipline u skupini.“

Odgojiteljice se u većem postotku (87,2 %) ne slažu s tvrdnjom da kreativan rad dovodi do nereda i nediscipline u skupini. Taj podatak govori da shvaćaju važnost podupiranja slobodnog i nesputanog dječjeg istraživanja i stvaranja, te međusobne interakcije među djecom koju ne bismo trebali smatrati nedisciplinom.

Grafikon 11: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Kreativan rad utječe na veću motiviranost djece.“

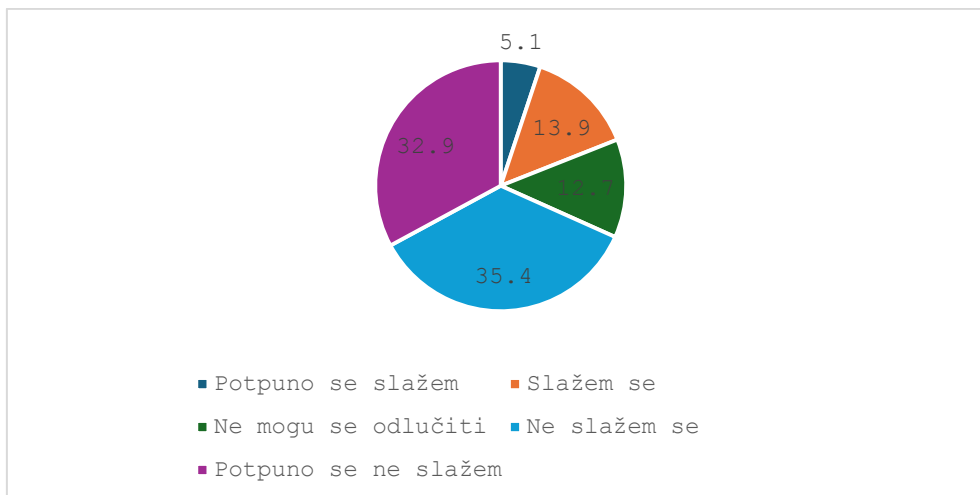
Veliki postotak odgojitelja (94,9 %) smatra da kreativan rad utječe na veću motiviranost djece što govori da su odgojitelji svjesni važnosti kreativnog planiranja aktivnosti u kojima o dijete ima mogućnosti isprobavanja različitih materijala, postupaka i sredstava koji su neobični i koji istovremeno potiču dječju maštu i kreativnost.

Grafikon 12: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Prostor je važan element u razvoju dječje kreativnosti.“

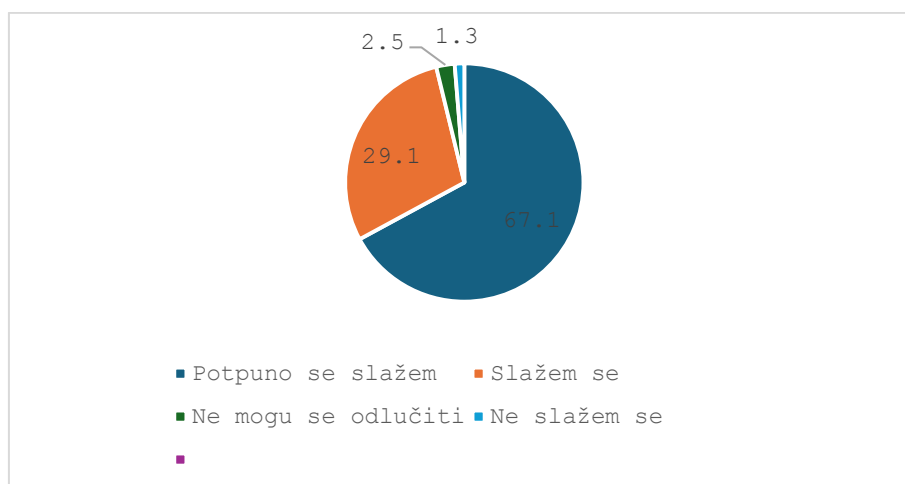
Važnost prostornog i materijalnog okruženja za razvoj dječje kreativnosti prepoznaje većina odgojitelja (92,4 %). Prostor mora omogućiti djeci različite oblike igre i učenja i stvaranje kvalitetnih međuljudskih odnosa te samostalno istraživanje i rješavanje problema u različitim vrstama aktivnosti, ovisno o interesima djece (Rinaldi, 2006). Thornton i Brunton

(2007) naglašavaju da odgojitelji trebaju strukturirati prostor da potiče dječju kreativnost, želju za istraživanjem, eksperimentiranjem i rješavanjem problema.

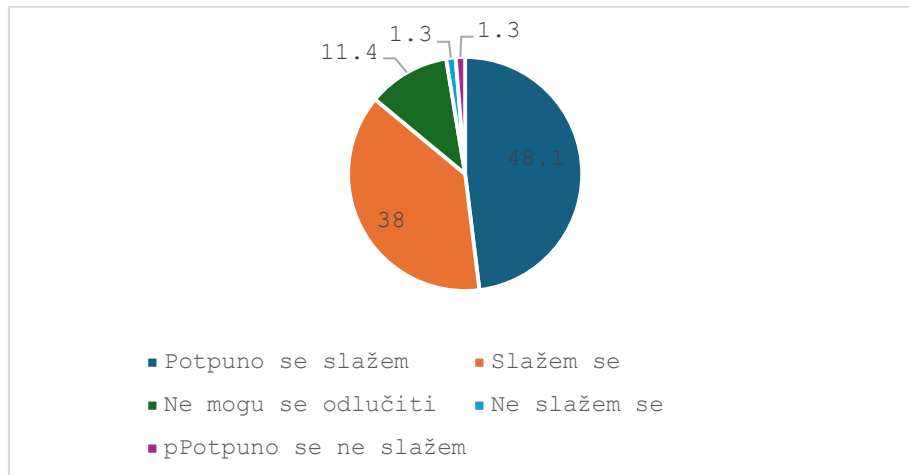
Grafikon 13: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: "Kreativna djeca ne trebaju dodatne poticaje za svoje stvaranje."

Rezultati pokazuju da su odgojitelji svjesni važnosti uloge kreativnog odgojitelja u poticanju dječje kreativnosti, značajan postotak (19,00 %) njih misli da kreativna djeca ne trebaju dodatne poticaje za svoje stvaranje ili se ne mogu odlučiti (12,7 %) koja je njihova uloga. Iste rezultate vezane uz slaganje s ovom tvrdnjom izrazili su odgojitelji koji rade u slovenskim javnim vrtićima, njih 68,3% smatra da kreativna djeca trebaju poticaj za stvaranje (Štemberger, 2014).

Grafikon 14: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: "Djeci je potrebno omogućiti dovoljno vremena za razvijanje ideje tijekom rješavanja problema."

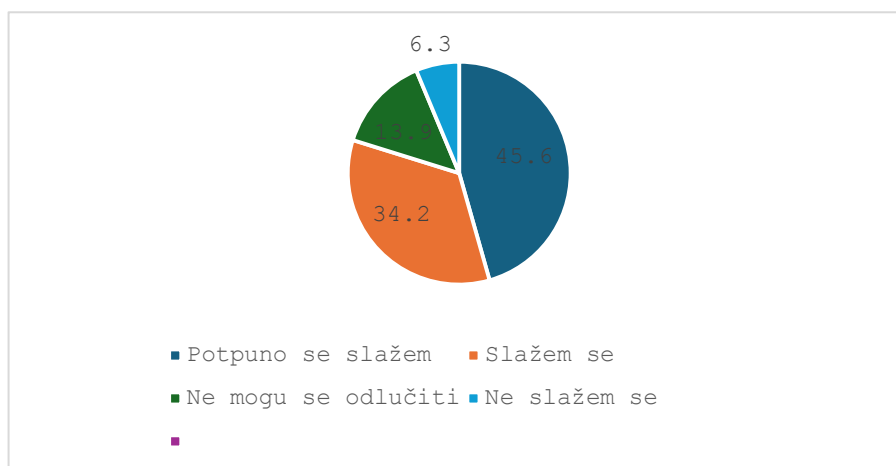
Gotovo svi odgojitelji (96,2 %) svjesni su da je za slobodno i kreativno razvijanje ideje i stvaranje djeci potrebno omogućiti dovoljno vremena. Novaković (2015, str. 154) naglašava: „Budući da dijete uživa u samom procesu stvaranja, važno je da odgojitelj poštuje njegovu potrebu za bavljenjem likovnim radom i omogući mu dovoljno vremena za razvijanje vlastitih ideja.“

Grafikon 15: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom:

“ Za razvoj kreativnosti važno je kod djece razvijati tehnike divergentnog mišljenja.“

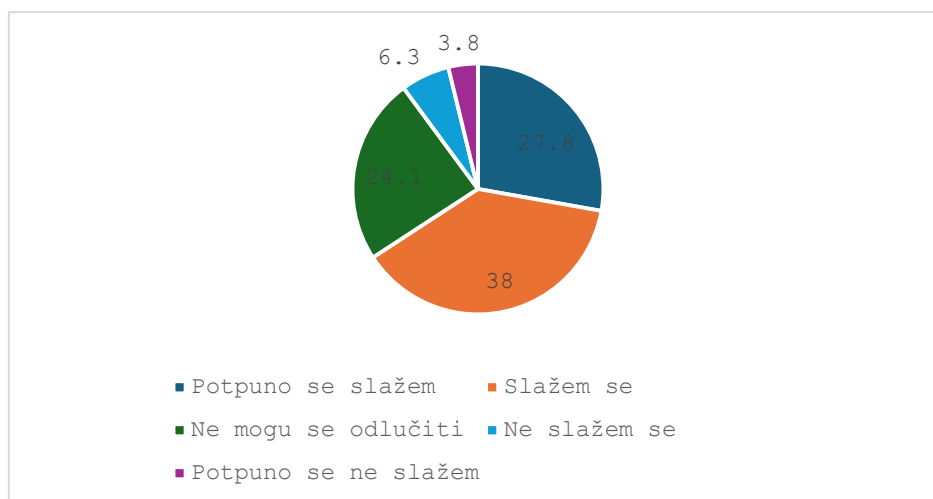
Velikih 86,1 % odgojiteljica slaže se s tvrdnjom da je razvijanje tehnika divergentnog mišljenja važno za razvoj kreativnosti što govori o tome da poznaju prirodu kreativnosti.

Grafikon 16: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom:

“ Za razvoj likovne kreativnosti važno je da djeca aktivno sudjeluju u svim fazama kreativnog procesa.“

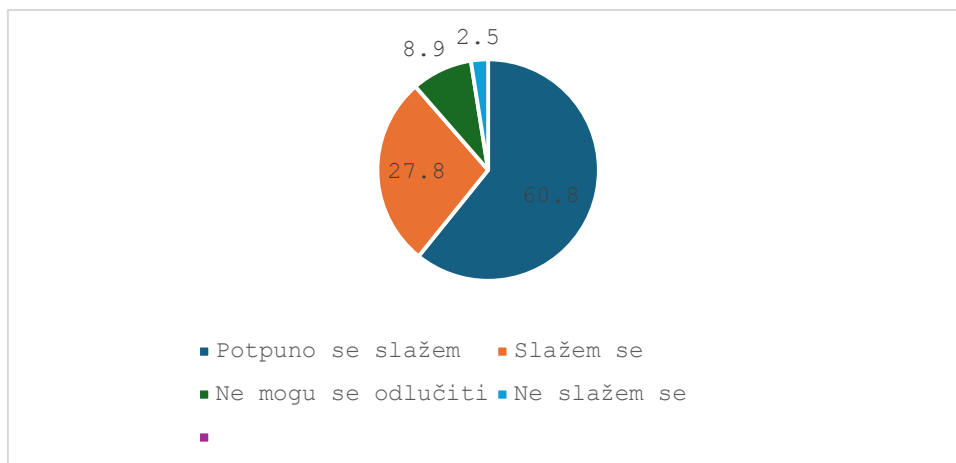
Većina odgojiteljica (79,8 %) smatra da je razvoj likovne kreativnosti važno da djeca aktivno sudjeluju u svim fazama kreativnog procesa, od planiranja aktivnosti, oblikovanja zamisli, stvaranja do razgovora o svom radu, iskustvu i samom procesu. Sloboda i samostalnost djeteta u likovnim djelatnostima pretpostavka su kreativnosti i pravilnoga razvoja.

Grafikon 17: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom:

„Likovnu kreativnost potičemo višeslojnim, problemski strukturiranim poticajima.“

Više od polovice ispitanih odgojitelja (65,8 %) slaže se s tvrdnjom da za poticanje likovne kreativnosti zadaci trebaju biti problemski strukturirani, dok se njih 24,1 % ne može odlučiti u vezi slaganja s ovom tvrdnjom. Tek manji postotak (10,1 %) odgojitelja ne slaže se s tom tvrdnjom. Eisner (2002) naglašava da je problem glavni faktor koji unapređuje učenje. Uloga odgojitelja sastoji se u poznavanju načina da se problemi postave unutar Vygotskyeve „zone proksimalnog razvoja“, toga kognitivnog prostora u kojem postavljeni problem nije toliko jednostavan da dijete/učenik ne osjeća nikakav izazov niti je toliko složen da dijete/učenik misli kako nema nade da ga riješi (Eisner, 2002).

Grafikon 17: Strukturni postoci za pojedine stupnjeve slaganja s tvrdnjom: „Razvijanjem likovne kreativnosti djece pozitivno utječemo na razvoj njihove opće kreativnosti.“

Većina odgojitelja (88,6 %) slaže se s tvrdnjom da razvijanjem likovne kreativnosti djece pozitivno utječemo na razvoj njihove opće kreativnosti, dok se vrlo mali broj odgojitelja (2,5 %) ne slaže s tom tvrdnjom. Istraživanja Torrancea (1987), pokazala su da u razvoju kreativnosti kod djece najuspješniji programi koji između ostaloga uključuju umjetničke predmete. Karlavaris i Kraguljac (1981) spominju Lowenfeldova (1959) istraživanja, koja su dokazala da razvoj kreativnih sposobnosti djece na području likovne umjetnosti istovremeno utječu na razvijanje njihove kreativnosti i na druga područja.

6. ZAKLJUČAK

Kreativnost i njeno poticanje važna je za napredak svakog pojedinca i društva u cjelini. Odgojitelj treba iskoristiti kreativni potencijal djeteta, stvoriti kreativnu atmosferu i koristiti u igri i radu s djecom metode koje potiču kreativnost. Važno je da uvažavaju i prihvaćaju dječji autentični likovni izraz u skladu s razvojnim karakteristikama dobi djeteta.

Odgajatelj treba raditi na svojoj osobnoj kreativnosti jer će samo kao takav moći poznavati i savladati potrebne tehnike i metode koje potiču dječju kreativnost.

Kreativna mašta dostiže svoj vrhunac u predškolskoj dobi zato je važno to poštivati pri oblikovanju i izvođenju programa za obrazovanje odgojitelja djece rane i predškolske dobi i programa dodatnog obrazovanja.

Rezultati istraživanja pokazuju da odgojitelji razumiju svoju ulogu u razvijanju kreativnosti kod djece te su svjesni važnosti vlastite kreativnosti u organizaciji i provedbi odgojno-obrazovnih aktivnosti s djecom.

7. LITERATURA

1. Belamarić, D. (1986). *Dijete i oblik*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Craft, A. (2002). *Creativity and Early Years Education: A life wide foundation*. London: Bookcraft (Bath) Ltd, Midsomer Norton.
3. Cropley, A. J. (1995). Actualizing Creative Intelligence u Freeman, J., Span, P., Wagner, H. (Ur.) *Aktualizing Talent: A Lifelong Challenge*, London: Cassell.
4. Čudina-Obradović, M. (1990). *Nadarenost-razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Čudina-Obradović, M. i Brajković, S. (2009). *Integrirano poučavanje*. Zagreb: Biblioteka Korak po korak.
6. Diakidoy, N., Kanari, E. (1999). Student teachers beliefs about creativity. *British Educational Research Journal XXV/2*.225-243.
7. Eisner, W. Elliot (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. New Haven: Yale University Press.
8. Fryer, M., Collings, J.A.(1991). British teachers views of creativity. *Journal of Creative Behavior XXV/1*.75-81.
9. Gardner, H. (1990). *Art Education and human development*. Santa Monica, CA: The Getty Center for education in the Arts.
10. Gibson, H. (2005). What Creativity isn't: The Presumptions of Instrumental and Individualan Justifications for Creativity in Education. *British Journal of Educational Studies LIII/2*, 148-167.
11. Grgurić, N. i Jakubin, M. (1996). *Vizualno likovni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa.
12. Herceg, I., Rončević, A i Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Samobor: EDOK d.o.o.
13. Kamylylis, G. Panagiotis i Valtanen, J (2010). Redefining Creativity – Analyzing Defenitions, Collocations Consequences. *The Journal of Creative Behavior XLIV/3*.191-214.
14. Karlavaris, B., Barat, A. i Kamenov, E. (1988). *Razvoj kreativnosti u funkciji emancipacije ličnosti putem likovnog vaspitanja*. Beograd: Prosveta
15. Karlavaris, B., Kelbli, J. i Stanojević Kastori, M. (1986). *Metodika likovnog vaspitanja predškolske dece*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
16. Karlavaris, B. i Krguljac, M. (1981). *Razvijanje kreativnosti putem likovnog vaspitanja u osnovnoj školi*. Institut za pedagoška istraživanja. Beograd: Prosveta.

17. Kemple, M. K., Nissenberg, A. S. (2000). Nurturing creativity in early childhood education: Families are part of it. *Early Childhood Education Journal XXVIII/1*. 67–71.
18. Kind, P. M. i Kind, V. (2007). Creativity in science education: perspectives and challenges for developing school science. *Studies in Science Education*, 43, 1-37.
19. Kindler, M. A. (2010). Art and art in Early Childhood: What can Young Children Learn from Art activities. *International Art in Early Childhood Research Journal*, 2(1),1-14.
20. Kroflič, R. (2001). Temeljne predpostavke, načela in cilji kurikula za vrtce. U L. Marjanovič Umek (ur.), *Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce (7–24)*. Maribor: Založba Obzorja.
21. Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.
22. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
23. Novaković, S. (2015). Preschool Teacher's Role in the Art Activities of Early and Preschool Age Children. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje 7 (1)*. str. 153-163.
24. Pečjak, V. (1987). *Misliti, delati, živeti ustvarjalno*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
25. Rinaldi, C. (2006). *In Dialogue with Reggio Emilia (Listening, researching and learning)*. London, New York: Routledge.
26. Sternberg J. R., & Lubart, I. T. (1999). The Concept of Creativity: Prospects and Paradigms. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of Creativity* (3-16). Cambridge: Cambridge University Press, ISBN 0 521 57604 0.
27. Thornton, L. i Brunton, P. (2007). *Bringing the Reggio Approach to your Early Years Practice*. London, New York: Routledge.
28. Tomljenović, Z. (2014). Interaktivni pristop poučevanja in učenja pri pouku likovne vzgoje. *Doktorska disertacija*. Ljubljana: PEF.
29. Tomšič Čerkez, B. i Podobnik, U. (2015). *Igraj se s črtami. Priročnik za predšolsko likovno ustvarjanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba d.d.
30. Torrance, E. P. (1987). Teaching for creativity. U Isaksen, S. G. (Ed.). *Frontiers in creativity research. Beyond the basics* (str. 189-215). Buffalo, New York: Bearly Limited.
31. Trstenjak, A. (1980). Vertikalnost in lateralnost mišljenja v dilemah ustvarjalnosti. *Anthropos*, 1-2, 157-194.

32. Vrlič, T. (2001). *Likovno-ustvarjalni razvoj otrok v predškolskem obdobju*. Ljubljana: Debra.
33. Zimmerman, E. (2009). Reconceptualizing the Role of Creativity in Art Education Theory and Practice. *Studies in Art Education. A Journal of Issues and Research*, 50(4), 382-399.

8. PRILOG

Anketni upitnik

Poštovani,

Ovim upitnikom želimo utvrditi kako odgojitelji definiraju kreativnost, njihova stajališta o kreativnosti djece i ulozi odgojitelja u poticanju dječje likovne kreativnosti. Svi podatci su u potpunosti **anonimni** i koristit će se samo u istraživačke svrhe. Molimo Vas da iskreno odgovorite na pitanja. Ispunjavanje upitnika traje 15 minuta. Za sudjelovanje Vam se unaprijed iskreno zahvaljujem.

1.	Navedite u kojoj mjeri se slažete s tvrdnjama tako da zaokružite jedan broj pri čemu 1 označava potpuno se ne slažem; 2 ne slažem se; 3 ne znam, ne mogu se odlučiti; 4 slažem se; 5 potpuno se slažem					
	Sva su djeca kreativna.	1	2	3	4	5
	Dijete može biti kreativno na jednom području, na drugom ne.	1	2	3	4	5
	Djeca u vrtiću imaju velike mogućnosti za razvoj kreativnosti.	1	2	3	4	5
	Kreativnost ne možemo poticati kod svakog djeteta.	1	2	3	4	5
	Odgojitelj potiče kod djece kreativnost na području na kojem je kreativan on sam.	1	2	3	4	5
	Kreativnost djece ovisi o kreativnom radu odgojitelja.	1	2	3	4	5
	Kreativne aktivnosti treba dobro planirati.	1	2	3	4	5
	Rezultat kreativnog procesa je neki konačan produkt.	1	2	3	4	5
	Kreativna djelatnost se događa spontano.	1	2	3	4	5
	Kreativan rad dovodi do nereda i nediscipline u skupini.	1	2	3	4	5
	Kreativan rad utječe na veću motiviranost djece.	1	2	3	4	5
	Prostor je važan element u razvoju dječje kreativnosti.	1	2	3	4	5
	Kreativna djeca ne trebaju dodatne poticaje za svoje stvaranje.	1	2	3	4	5
	Djeci je potrebno omogućiti dovoljno vremena za razvijanje ideje tijekom rješavanja problema.	1	2	3	4	5
	Za razvoj kreativnosti važno je kod djece razvijati tehnike divergentnog mišljenja.	1	2	3	4	5
	Za razvoj likovne kreativnosti važno je da djeca aktivno sudjeluju u svim fazama kreativnog procesa.	1	2	3	4	5
	Likovnu kreativnost potičemo višeslojnim, problemski strukturiranim poticajima.	1	2	3	4	5
	Razvijanjem likovne kreativnosti djece pozitivno utječemo na razvoj opće kreativnosti.	1	2	3	4	5

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istog nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Ema Dugandžić
